

TUSSENTIJDSE EVALUATIE – PLAN VOOR DE PREVENTIE EN HET BEHEER VAN AFVALSTOFFEN

Versie september 2012

Meer info
www.leefmilieubrussel.be
→ professionelen

02 775 75 75

1. Inleiding

Deze evaluatie van het 4e plan voor de preventie en het beheer van de afvalstoffen wordt uitgevoerd overeenkomstig voorschrift 145 van dit plan, dat het volgende bepaalt: *Leefmilieu Brussel zal minstens om de twee jaar een rapport over de vooruitgang van het plan voorleggen aan de Raad voor het Leefmilieu en de Economische en Sociale Raad. Dit rapport moet toelaten om te evalueren of het nodig is om in een vroeg stadium corrigerende maatregelen te treffen of moet worden overgegaan tot de uitvoering van een bijkomende milieueffectevaluatie. Deze presentatie kan worden bijgewoond door iedereen die wenst deel te nemen. Het Gewest zal zorgen voor een ruime verspreiding van de informatie over die presentaties om de Brusselaars aan te moedigen om daaraan deel te nemen. Leefmilieu Brussel zal de synthese van de presentaties en de debatten overmaken aan de leden van de regering."*

Om de Europese voorschriften zo goed mogelijk in acht te nemen, en meer in het bijzonder de hiërarchie voor afvalbeheer op vijf niveaus, proberen wij in dit document de diverse afvalstromen te bespreken in de volgorde van deze hiërarchie.

Gelet op de verdeling van de bevoegdheden tussen de diverse overheidsinstellingen in Brussel, zullen voor het luik "huishoudelijk afval", waarvoor zowel Leefmilieu Brussel als Net Brussel bevoegd zijn, de vijf niveaus van de hiërarchie duidelijk worden onderscheiden, terwijl de toestand voor het niet-huishoudelijk afval (gelijkgesteld en industrieel afval) per afvalstroom zal worden onderzocht voor de vijf niveaus van de hiërarchie.

Parallel met dit document verschijnt een bijlage met dezelfde structuur, die informatie bevat zoals: resultaten van enquêtes, resultaten van campagnes, concrete details over projecten ... wanneer een punt in de bijlage wordt toegelicht, wordt dit tussen haakjes aangegeven in het document (zie bijlage).

2. Huishoudelijk afval

a. Preventie aan de bron

Sensibilisering

Leefmilieu Brussel voert al jaren jaarlijkse mediacampagnes voor het grote publiek rond diverse thema's die verband houden met de afvalvermindering aan de bron.

De Campagne BRAVO (2010) had betrekking op diensten voor afvalvermindering en tweedehandse artikelen. De campagne "Verspilling, weg ermee!" (2012) kaderde in de strijd tegen de voedselverspilling. De campagnes "Zet je vuilniszak op dieet" (2011, gepland voor november 2012) beoogden 3 preventieve gebaren die we bij onze aankopen kunnen stellen (nadenken over de behoeften, minder verpakkingen, minder

voedselverspilling door een beter begrip van de uiterste verbruiksdatum). Deze campagnes worden verderop in detail besproken in de thematische delen.

Naast media-acties hebben sensibiliseringsacties op het terrein plaatsgevonden rond de volgende thema's: weigering van reclame door de antireclamesticker aan te brengen (2009 -> 2012), promotie van de wasbare luiers (2009 en 2010), weken van de afvalvermindering (2008 -> 2012) en gedecentraliseerde compostering (permanent).

Lokale steunpunten (gemeenten, bibliotheken, ...) worden aangesproken om deze acties te steunen. Zij worden vooral ingezet via projectoproepen zoals de projectoproep "lokale agenda 21" (inclusief acties voor afvalvermindering), de projectoproep "duurzame voeding" (inclusief acties inzake voedselverspilling (2011), de projectoproep "duurzame evenementen" (inclusief preventie en sortering, 2011, 2012), de projectoproep "oververpakking" die gepland is voor 2012.

Wat de Eco-ambassadeurs betreft (vrijwillige lokale tussenpersonen die het publiek sensibiliseren), heeft, naast de verdere ontwikkeling van het netwerk van compostmeesters, een team van Eco-gidsen (buurtanimatoren) zich toegelegd op de EWAV-campagnes (Europese week van de afvalvermindering) en de voedselverspilling.

De effecten van de bovengenoemde campagnes en acties waren merkbaar in de resultaten van enquêtes bij de bevolking (zie bijlage).

Vooruitzichten

- De terugkerende acties voortzetten (antireclamesticker, compost, diensten voor afvalvermindering, ...).
- In het kader van de EWAV een jaarlijkse campagne voeren in verband met een actie van het type "uitdaging" (online engagement).
- Acties/campagnes ontwikkelen met betrekking tot hulpbronnen/ verbruik en oververpakking.
- De afvalvermindering integreren in meer transversale acties (evenementen, kantines).
- Specifieke communicatiestrategieën uitwerken, afhankelijk van de resultaten van de enquêtes bij de diverse doelgroepen.

Europese campagnes

Leefmilieu Brussel neemt deel aan 3 Europese projecten met betrekking tot afvalvermindering: Pre-waste (zie deel evaluatie), Green cook (zie deel voedselverspilling), en de Europese Week van de Afvalvermindering (EWAV).

Wat de EWAV betreft, tellen we over de 3 jaar 161 acties voor papiervermindering, 59 voor de vermindering van de voedselverspilling en 92 acties voor de vermindering van de verpakkingen (zie Bijlage).

Gegevens/analyses vuilniszakken

Om te kunnen beoordelen of de in het plan bepaalde doelstellingen inzake afvalpreventie bereikt zijn, moeten we nauwkeurig de totale hoeveelheid afval kennen die geproduceerd werd door de gezinnen of door andere categorieën van afvalproducenten. Wat het afval van de gezinnen betreft, startte Leefmilieu Brussel in samenwerking met het ANB opnieuw campagnes voor de analyse van vuilniszakken, zoals bepaald door het plan (voorschriften 140 tot 142). Leefmilieu Brussel gaf het IGEAT opdracht twee nieuwe steekproeven samen te stellen die geacht worden representatief te zijn voor de Brusselse bevolking. De eerste steekproef omvat 5000 gezinnen en zal gebruikt worden voor de analyse van de hoeveelheid terwijl de tweede steekproef 500 gezinnen omvat en dient voor de analyse van de samenstelling. Op basis van deze nieuwe steekproeven werd in de herfst een eerste **analyse van de hoeveelheid** (raming van de totale hoeveelheid geproduceerd afval per inwoner) uitgevoerd op 5.000 gezinnen. De resultaten verschillen sterk van die welke met de oude steekproef werden verkregen. Daarom zal Net Brussel in oktober-november 2012 een nieuwe kwantitatieve analyse uitvoeren op basis van dezelfde steekproef. Deze analyse zal de representativiteit van de nieuwe steekproef al dan niet bevestigen. De analyse van de **samenstelling** (raming van het percentage geproduceerd afval per type van afvalstromen) van de vuilniszakken werd eveneens door Net Brussel jaarlijks uitgevoerd op een nieuwe steekproef van 500 gezinnen. Deze analyse behoort tot de sinds 2008 jaarlijks uitgevoerde analyses. In 2011 richtte de analyse zich ook op de voedselverspilling.

Uit de recentste analyse op basis van de nieuwe hoeveelheid is gebleken dat de hoeveelheid van 2005 waarop de streefcijfers voor afvalvermindering gebaseerd waren, een duidelijke onderschatting was. De sindsdien uitgevoerde berekeningen tonen effectief een grotere hoeveelheid aan. De streefcijfers voor elke afvalstroom afzonderlijk moeten dus worden herzien, rekening houdend met de kwantitatieve analyse van de komende herfst. Deze nieuwe hoeveelheid zal evenwel nog altijd geen rekening houden met het aantal ton afval van de gezinnen dat door de gemeenten wordt opgehaald.

De evolutie van de gedragingen wordt gemeten door middel van enquêtes, tellingen (bijvoorbeeld antireclamestickers) of marktgegevens (zie Bijlage).

Vooruitzichten

- De validering afwachten van de nieuwe methodologie voor de analyse van de vuilniszakken die in samenwerking met Net Brussel zal worden uitgevoerd om de afvalhoeveelheid te bepalen en het resultaat gebruiken als de nieuwe "toestand 0" (referentietoestand) voor de productie van huishoudelijk afval. Via deze analyse de preventiedoelstellingen op een globaler niveau opvolgen (bijvoorbeeld vermindering van de afvalstromen in hun geheel of som van de streefcijfers voor elke huidige afvalstroom).
- Om de bepaling van de afvalproductie te kunnen verfijnen, een systeem invoeren waarmee gegevens kunnen worden verzameld over het aantal ton huishoudelijk afval dat door de gemeenten wordt ingezameld.

Voedselverspilling

Leefmilieu Brussel neemt deel aan het Europese Interreg IVB project "Green Cook" (zie Bijlage) dat in de strijd tegen de voedselverspilling kadert. Dit project werd in maart 2010 opgestart en zal begin 2014 afgerond worden. Leefmilieu Brussel legde zich in 2010-2011 toe op de verspilling in scholen en grootkeukens. –In 2012 zal het instituut zich concentreren op de gezinnen en op de voorbereiding van een aanpak van de horeca, die voor 2013 gepland is.

Twee groots opgezette mediacampagnes kaartten het thema van de voedselverspilling aan: de mediacampagne "Zet je vuilnisbak op dieet" (2011) met raadgevingen over de uiterste verbruiksdatum; en de campagne "Verspilling, weg ermee!" (2012) met raadgevingen om verspilling van fruit en groente te voorkomen. Er werd ook een post-campagnetest uitgevoerd (zie bijlage).

Eind 2011 werd een proefproject inzake de strijd tegen voedselverspilling gestart in een sociaal restaurant (Comité de la Samaritaine asbl).

Er worden ook acties gevoerd voor scholen en ondernemingen (zie deel gelijkgestelde afvalstoffen).

Vooruitzichten

- Campagne herhalen of aanpassen en de communicatie over de betekenis van de uiterste verbruiksdatum herzien.
- Acties van het type "uitdaging" (online-engagement) en/of gepersonaliseerde coaching organiseren.
- Informatiecampagnes via de grootdistributie (afhankelijk van de ervaring van het partnership "Green Cook").
- Een project "Doggy bag" ontwikkelen voor de maaltijddresten van de gezinnen in restaurants.

Papierverspilling

In de strijd tegen de huis-aan-huisreclame voerde Leefmilieu Brussel van 2009 tot en met 2012 buurtacties om de antireclamesticker overal beschikbaar te maken: in gemeentehuizen, bibliotheken, culturele centra, wijkcomités, handelsverenigingen, beheerders van flatgebouwen, ...

Dit beleid leverde goede resultaten op: volgens tellingen van de post is het percentage brievenbussen met een sticker gestegen van 11/12% voor de periode 2003/2007 tot 18,2% in februari 2010, meer dan 20% in februari 2011 en 21% in december 2011. Volgens de ondernemingen verantwoordelijk voor het op de markt brengen van reclamefolders dalen de in het Gewest verspreide hoeveelheden fors, wat niet het geval is in de andere 2 gewesten! (zie Bijlage)

Vooruitzichten

- De sticker aanpassen aan de resultaten van de enquête van 2011, nog beter bekendmaken waar men hem kan vinden.
- Gelet op het enorme aantal verhuizingen in Brussel, de lokale verspreiding voortzetten.

Overbodige verpakkingen

Leefmilieu Brussel zette zijn acties voort om de boodschappzakken in kleine handelszaken te verminderen.

Ook de samenwerking met het Brussels observatorium voor duurzame consumptie werd voortgezet.

Noteer dat voor het werkprogramma met betrekking tot de verpakkingen nieuwe financiële middelen werden vrijgemaakt via het "Fost Plus" fonds. In het kader van de uitvoering van artikel 13, §1, 12° van het Interregionaal samenwerkingsakkoord betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval van 4 november 2008, moet Fost+ sinds 2009 een financiële bijdrage aan de Gewesten betalen. Sinds 2010 wordt een jaarlijks actieprogramma voor de vermindering van de verpakkingen (maar soms ook meer transversaal) gevoerd op basis van het zo vrijgemaakte budget.

Tot de gevoerde acties behoort een programma "duurzame en afvalvrije evenementen" dat eind 2010 gestart werd en de volgende elementen omvat:

- begeleiding van evenementen om ze duurzamer te maken, inclusief preventie en beheer van verpakkingen;
- lancering van een verhuurdienst voor herbruikbare drinkbekers in kleine hoeveelheden voor kleine lokale evenementen;
- toekenning van een subsidie aan evenementen in de overgangsfase.

In 2011 konden zeven evenementen een beroep doen op de begeleiding door een facilitator. Zij legden zich allemaal toe op de sortering van afvalstoffen, bekers (herbruikbaar of in PLA) en bijna allemaal op preventie of op duurzame voeding.

In 2011 werd aan vijf evenementen een subsidie toegekend.

Dit budget kan ook gebruikt worden voor de uitvoering van studies: toegang tot dranken in de scholen (2011), verpakking verminderend distributiesysteem (2012), winkeltasjes in kleine handelszaken (2012), inventaris van overbodige verpakkingen (2012), ...

Volgens het IVCIE¹ is de hoeveelheid verpakkingen in kg/inw./jaar die door de leden van Fost Plus op de markt wordt gebracht, met 5% gestegen tussen 2008 en 2011. Dit is te wijten aan diverse oorzaken (verandering van de wetgeving betreffende de aan te geven hoeveelheden serviceverpakkingen, bevolkingsgroei (3,7%) ...) en dus is de toename, veroorzaakt door de daadwerkelijke verhoging van de hoeveelheid verpakkingen (hoofdzakelijk kleine porties), niet gemakkelijk te bepalen.

Er wordt ook een samenwerking georganiseerd tussen Fost+ en Net Brussel, waarbij de helft van de in artikel 13, §1, 12° hierboven bedoelde bijdrage naar Net Brussel gaat en de andere helft naar Leefmilieu Brussel.

Vooruitzichten

- De mogelijkheid van financiering van de acties van verpakkingspreventie door Fost+ integreren in het plan.
- De ondersteuning van de overgang naar duurzamere evenementen voortzetten.
- Volgens resultaten 2012: de projectoproepen met betrekking tot verpakkingen voortzetten.
- Volgens resultaten studies 2012 over oververpakking: communicatiecampagnes & -acties + besprekingen met de sector/ de federale overheid, ...

Strijd tegen gadgets - duurzame aankopen

De strijd tegen gadgets en overbodige aankopen is een veelomvattend onderwerp. In de praktijk heeft het basiswerk dat hierbij komt kijken, betrekking op de sensibilisering voor de milieueffecten van onze consumptie en het voorstellen van geloofwaardige alternatieven. Dit gebeurt herhaaldelijk in het communicatiemateriaal van Leefmilieu Brussel, op de stands, via de steun aan lokale actoren (zoals de jaarlijkse subsidie voor de vzw "Foire aux savoirs faire" die tot doel heeft de mensen aan te sporen om opnieuw dingen zelf te maken in plaats van ze te kopen). Ook de acties tegen voedselverspilling passen, via de raad "kopen volgens behoeften" in de strijd tegen de overbodige aankopen. In al het communicatiemateriaal van Leefmilieu Brussel over afval, wordt de link gelegd met een beleid voor duurzame aankopen: in de brochure "Minder afval produceren – 100 tips om duurzaam te consumeren" (eind 2009 gepubliceerd), op de internetsite, ... wordt een hiërarchie voor het beheer van de behoeften voorgesteld (nadenken over de behoeften, zelf maken, tweedehands kopen, ecologisch denken ...).

Zeer veel aandacht werd besteed aan het gebruik van herbruikbare luiers: proefprojecten in 2 kinderdagverblijven, infoavonden die door een honderdtal ouders werden bijgewoond (2009), workshops met spelers uit de sector van de kinderopvang, infofiches opgesteld in samenwerking met het NWK en verspreid in 455 kinderdagverblijven. Vervolgens werden ontmoetingen georganiseerd met 3 gemeenten en 7 kinderdagverblijven (2010). In het kader van hun door het Gewest gesteunde Lokale

---

¹ Interregionale Verpakkingscommissie – Commission Interrégionale de l'Emballage

agenda's 21 (zie gelijkgesteld afval) voerden ook 2 gemeenten actie rond dit thema (Etterbeek, Evere).

Leefmilieu Brussel legt geleidelijk een database aan over de milieueffecten van de consumptiegoederen. Die gegevens worden gebruikt in communicatiemateriaal zoals de in 2009 geproduceerde internetanimatie over het gebruik van gsm en elektronische toestellen.

In 2010 startte Leefmilieu Brussel een studie over de identificatie van de mechanismen ter bevordering van diensten die op een voor het milieu voordelige manier producten kunnen vervangen, in het kader van een "dematerialisatie". Deze studie besluit dat talrijke diensten bestaan en dat de rol van het bestuur er vooral in bestaat de vraag te stimuleren. Het bestuur begon hiermee met de campagne "BRAVO" uit 2010 rond diensten voor afvalvermindering.

Leefmilieu Brussel woonde tussen 2009 en 2011 diverse door de federale regering georganiseerde vergaderingen bij die tot doel hadden ideeën uit te wisselen over de milieu-etikettering van producten en besprekingen te voeren over het begeleidingscomité van de raamovereenkomst met de grootdistributie (waarvoor later sectorale akkoorden werden ondertekend, bv. met DETIC – laatstgenoemd akkoord had tot doel het aandeel van meer milieuvriendelijke detergents op de markt te verhogen). Sinds 2011 werd geen enkele vergadering meer gehouden, en het gewest wordt in dit stadium niet meer op de hoogte gehouden van de voortgang van dit werk.

Op het Brusselse niveau werd eind 2011 in samenwerking met Fost Plus en COMEOS een studie gestart over distributiesystemen die het mogelijk maken de verpakkingen te beperken. In november 2012 zal hierover een rondetafelgesprek met COMEOS worden georganiseerd.

Wat het gevaarlijk afval betreft, kunnen we naast de informatie, verstrekt in communicatiemateriaal zoals de brochure "100 tips ...", op de website of naar aanleiding van evenementen, ook de deelname van het Brussels Gewest aan de week zonder pesticiden vanaf 2012 vermelden (de week vond plaats van 20 tot 30 maart en omvatte 41 activiteiten in het gewest, waarbij 3 containerparken betrokken waren).

Leefmilieu Brussel bereidt de lancering voor van een lokale munt ter bevordering van bepaalde van burgerzin getuigende gedragingen die meer duurzaamheid beogen. Momenteel loopt een voorbereidende fase op het terrein. Deze munt, die "eco iris" wordt genoemd, zal ecologische gedragingen belonen, waaronder bepaalde aankoopgedragingen. Ze kan gebruikt worden om diensten of producten van lokale handelspartners te betalen. De handelspartners worden aangemoedigd om hun aanbod of hun ecologisch management te ontwikkelen als zij deelnemen aan het initiatief.

Vooruitzichten

- Een "hulpbronnenplan" ontwikkelen ter aanvulling van het afvalplan en dit plan uitvoeren.
- Campagnes uitwerken rond de concepten behoeften/hulpbronnen/consumptie.
- Meer concrete acties ontwikkelen om de mensen te oriënteren naar diensten voor afvalvermindering en hergebruik: de ontwikkeling van kringloopwinkels ondersteunen. Tips en concrete adressen geven om goederen te laten herstellen, tweedehandse aankopen te bevorderen, ...
- De experimentele ontwikkeling van de lokale munt voortzetten en eventueel overwegen acties van het type getrouwheidskaart "zonder afval" te steunen.

Vermindering van het organisch afval aan de bron

De acties ter bevordering van gedecentraliseerde compostering in het Brussels gewest vierden in 2009 hun tienjarig bestaan. De balans van die eerste 10 jaar is uitermate positief. Vijftien procent van de mensen composteert (tuincomposteren, wormcomposteren of wijkcomposteren) en de gemiddelde hoeveelheid gecomposteerd organisch afval wordt op 16.600 tot 19.200 t/jaar geraamd. Tussen 2009 en 2012 is het percentage inwoners dat verklaart te composteren, van 15% naar 17% gestegen.

Tussen 2010 en 2012 heeft Leefmilieu Brussel zijn steun aan gedecentraliseerd composteren voortgezet: opleiding van compostmeesters, stimulering van het netwerk van compostmeesters, opleidingen voor de inwoners, talrijke demonstratiestands en -sites, ... (zie Bijlage).

De voorbije jaren maakten de wijk- en de collectieve compostering een steile opmars. Het aantal deelnemers aan de opleidingen over dit onderwerp neemt ononderbroken toe en de "Wijkcomposteringsbeurzen" kenden een opmerkelijk succes (27 beurzen toegekend tussen 2009 en 2011). Eind 2011 waren 38 sites actief. In 2010 werd opnieuw een opdracht voor een "facilitator wijkcompostering" gelanceerd. Naar aanleiding hiervan werd een partner gekozen voor de begeleiding en de netwerkvorming van de diverse initiatieven voor wijkcompostering.

Vooruitzichten

- Het huidige programma voortzetten, meer in het bijzonder wat de steun aan de wijkcompostering betreft.
- Focussen op het koppelen van compostering/groenteteelt/natuur in de tuin.

b. Hergebruik en tweedehands

Sociale economie

Met toepassing van het besluit van 11 maart 2004 betreffende de erkenning en de betoelaging van verenigingen zonder winstoogmerk en verenigingen met sociaal oogmerk die in de hergebruikssector bedrijvig zijn, verleent het Gewest sinds 2005 financiële steun aan sociale-economiebedrijven die actief zijn in de nuttige toepassing (hergebruik en recyclage) van afvalstoffen. Leefmilieu Brussel verleende ook financiële steun aan diverse producten die werden ingediend door ondernemingen uit de zachte sector, meer in het bijzonder met het oog op infrastructuurwerken (renovatie van winkels, oprichting van een centrum voor vorming door arbeid, ...).

Dit besluit werd bij het besluit van de Brusselse hoofdstedelijke regering van 16 juli 2010 (B.S. 26/10/2010) gewijzigd om de hiërarchie van de afvalstoffen beter te volgen, nog uitdrukkelijker het hergebruik te bevorderen, de administratieve lasten te verminderen en ten slotte een groter aantal begunstigen te kunnen aanvaarden. (zie Bijlage).

Bovendien houden de spelers uit de sector van de tweedehandse artikelen ieder jaar sensibiliseringsacties. Een voorbeeld hiervan is de organisatie van het "Weekend van het hergebruik".

In het kader van de Europese Week van de afvalvermindering steunt RESSOURCES (de federatie van ondernemingen uit de sociale economie die actief zijn in de afvalvermindering door terugwinning, hergebruik en nuttige toepassing van de hulpbronnen) zijn leden bij de uitvoering van diverse projecten (Waste Watcher, Let's Troc, ...).

ECOPOLE

In 2008 en 2012 ontving het Gewest (Agentschap) in het kader van het Feder-programma subsidies voor de oprichting van een platform voor de recuperatie van goederen met het oog op hergebruik en recyclage, zoals grofvuil (dat door het Agentschap wordt opgehaald om het intact te houden), de demontage en verkoop van pc's, de recyclage van bouwafval, ... Dit centrum zal diverse actoren van de sociale economie groeperen die actief zijn in deze domeinen. De herstelde goederen zullen in een winkel tweedehands worden verkocht en er zal een didactisch parcours worden samengesteld voor bezoeken.

Projectdrager ANB lanceerde diverse acties:

- een industrieel gebouw van ongeveer 6.000 m² werd definitief gekocht in 2011;
- het Agentschap vroeg bovendien in 2012 een milieuvergunning aan en neemt de follow-up van de saneringswerken voor zijn rekening;

- in 2011 lanceerde het ook een overheidsopdracht van ontwerper voor de renovatie van het gebouw.

Zodra de milieuvergunning is toegekend, zullen geleidelijk activiteiten ontwikkeld kunnen worden.

Vooruitzichten

- Eventuele herziening van het besluit van 16 juli 2010 om het hergebruik nog meer te steunen ten opzichte van de recyclage en zijn toepassing uit te breiden tot eventuele andere stromen (bouw- en afbraakafval).
- Onze acties in het kader van de EWAV voortzetten en ze blijven promoten.

c. Selectieve ophaling en recyclage (ANB)

Om de prestaties betreffende de recyclage van huishoudelijk afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te blijven verbeteren, moet het Gewest de burger een zo groot mogelijke verscheidenheid aan selectieve inzamelingswijzen aanbieden. Tot de mogelijkheden behoren de containerparken, waaraan een schrijnend gebrek bestaat in het BHG. Het ANB, belast met de ophaling van huishoudelijk en gelijkgesteld afval, ondernam in het verleden diverse pogingen om er nieuwe te vestigen, maar tevergeefs.

Overeenkomstig de voorschriften van het plan startte Leefmilieu Brussel een studie waaraan het ANB deelnam als lid van het opvolgingscomité.

Het Agentschap blijft dus hopen op een gunstige evolutie van dit dossier, afgaand op de resultaten van de studie ter objectivering van de containerparkbehoefte die recent werd uitgevoerd door Leefmilieu Brussel. Aan de hand van deze studie konden niet alleen de vestigingsscenario's maar ook de vestigingsplaatsen worden geïdentificeerd. Het agentschap zal zich dus op deze objectivering baseren om een uitbreiding van het aanbod van containerparken voor te stellen (zie bijlage).

Rekening houdend met deze moeilijkheden en het groeiend aantal klanten van de gewestelijke containerparken heeft Net Brussel in de lente 2012 (in aansluiting van een proefproject in de zomer 2011) beslist de openingstijden van zijn 2 gewestelijke containerparken uit te breiden en ze 7 dagen op 7 open te stellen, op bepaalde dagen zelfs tot 20 u.

Bovendien worden bepaalde fracties die tot voor kort niet gesorteerd werden, selectief ingezameld in de containerparken. Voorbeelden zijn gipsplaten, vlakglas, harde kunststof type PE/PP (emmers, speelgoed, curverbakken, ...), elektrische kabels. Paletten worden eveneens gescheiden van de houtfractie en toevertrouwd aan een herstellingscentrum; de beperkende factor is echter de grootte van de containerparken.

Vooruitzichten

- Uitvoering van de suggesties van de ARCADIS- en IGEAT-studies, namelijk het openen van nieuwe containerparken en het diversifiëren van de afvalstromen die zij kunnen opvangen.
- In het kader van de intra-Brusselse hervorming waarvan de akkoorden uit 2011 nog moeten worden omgezet, zal in 2012 een voorafgaande studie worden gestart, onder meer om de modaliteiten voor de overdracht van het beheer van de gemeentelijke containerparken aan het Agentschap Net Brussel te objectiveren.
- De mogelijkheid om het besluit betreffende de betoelaging van de containerparken te wijzigen zal geëvalueerd worden op basis van de resultaten van de hierboven vermelde studie.

Leefmilieu Brussel blijft bepaalde gemeentelijke containerparken subsidies toekennen op basis van het besluit van de Brusselse regering van 13 mei 2004 betreffende de betoelaging van de gemeenten voor de aanleg en de exploitatie van containerparken.

Selectieve inzameling

Groenafval

Het ANB breidde de inzameling in 2012 uit tot het volledige gewest, met uitzondering van de Vijfhoek, waar vrijwillige aanvoerpunten werden ingevoerd.

Vooruitzichten

- Naast het groenafval ook de selectieve inzameling van organisch afval ontwikkelen. Het Agentschap Net Brussel zou in 2012 een proefproject op vrijwillige basis moeten starten bij een bepaald aantal Brusselse gezinnen in één of meer wijken.

Verplichte sortering van PMD's en van papier/karton

Sinds 1 januari 2010 zijn de gezinnen en professionelen van wie het afval door het Agentschap Net Brussel wordt opgehaald in het Brussels Gewest, verplicht te sorteren. Die verplichting had een uitermate gunstig effect op de hoeveelheid selectief ingezameld afval. Terzelfder tijd werd een vermindering van de hoeveelheid restafval vastgesteld. Tussen 2009 (vóór de sorteerplicht) en 2011 steeg de hoeveelheid PMD's van minder dan 10.000 ton tot bijna 13.700 ton (+37%). Voor dezelfde periode nam de hoeveelheid ingezameld papier/karton toe van 53.500 tot 60.500 ton (+ 13%). Er werden ook aanzienlijke inspanningen geleverd om de kwaliteit van de ingezamelde PMD's te verhogen. Het aandeel van het restafval daalde van 53 tot 33% voor dezelfde periode. De hoeveelheid PMD-materialen die na sortering aan de recyclagenetwerken werd toevertrouwd, steeg van minder dan 3.400 tot meer dan 9.000 ton (+ 170%).

Bovendien voerde het Agentschap Net Brussel een voluntaristisch beleid om het aantal containers dat ter beschikking van verticale woonvormen wordt gesteld, te verhogen.

Glas

Deze sorteerverplichting geldt sinds 1 januari 2009. De hoeveelheid glas nam in 2010 aanzienlijk toe dankzij het netwerk van glasbollen. Dat netwerk werd geoptimaliseerd en dichter gemaakt door de installatie van glascontainers in de grond. Tussen 2009 en 2011 nam de hoeveelheid glas in de glascontainers toe van minder dan 17.400 tot meer dan 20.300 ton (+17%). Voor verticale woonvormen zal het aandeel van de glascontainers voorrang krijgen.

Klein chemisch afval

Om het klein chemisch afval zo doeltreffend mogelijk in te zamelen, werd het aantal "proxy chimik" inzamelpunten (vroegere "groene plekjes") van het Agentschap Net Brussel verhoogd van 66 in 2010 tot 88 in 2011 en 94 in 2012. De hoeveelheid klein huishoudelijk chemisch afval dat de gezinnen naar de proxy chimik, de gewestelijke containerparken en de gemeentelijke containerparken/ opslagplaatsen hebben gebracht², steeg van 610 ton in 2010 tot 685 ton in 2011 (+12 %). De voedingsoliën (Valorfrit) nemen meer dan 25% hiervan voor hun rekening en hun hoeveelheid is gestegen van minder dan 160 tot bijna 190 ton (+20%).

d. Afvalverwerking

Organisch afval

Het gewest besliste een biomethanisatiecentrum te openen en kocht hiertoe een industrieterrein in het zuiden van het gewest. Parallel met die aankoop vatte net Brussel via zijn dochtermaatschappij Brussel-Biogas de technische studies aan om een procedure voor een overheidsopdracht te lanceren voor de bouw van een dergelijk centrum. Deze procedure kon niet met succes worden afgerond wegens de ontvangst van onregelmatige offertes. Bovendien bracht hij moeilijkheden aan het licht met betrekking tot de bepaling van de capaciteit van de verwerkingseenheid, de types van organisch afval, de lozingspunten en het type van energiewinning. Daarom vroeg het ANB in juni 2012 het advies van Leefmilieu Brussel over bepaalde technische punten en moet het agentschap nog bepaalde toelichtingen ontvangen van de BMWB en van Sibelga.

---

² Leefmilieu Brussel is belast met het globaal afvalbeleid en met de preventie van huishoudelijk afval. Het Agentschap Net Brussel is belast met het beheer van huishoudelijk en gelijkgesteld afval.

Het Agentschap zamelt het klein huishoudelijk chemisch afval in dat de burgers naar de gemeentelijke containerparken en opslagplaatsen hebben gebracht.

Vooruitzichten

- In 2012 zou men een nieuwe overheidsopdracht moeten kunnen lanceren.

Rendement van de verbrandingsinstallatie

In 2010 maakte Brussel-Energie een inventaris op van alle potentiële bronnen van energie die in de verbrandingsoven gerecupereerd kunnen worden en voerde de vennootschap een studie uit over de mogelijkheden om ze op korte, middellange en lange termijn nuttig aan te wenden. Parallel vond een prospectie van de potentiële klanten-energieafnemers in de omgeving van de fabriek plaats om hun behoeften in te schatten.

Bepaalde gebruikers die in dat verband werden aangesproken, knoopten contacten aan met Brussel-Energie. Eind 2010 werd een gedetailleerde studie aangevat om een gepland nieuw winkelcentrum bij de Van Praetbrug (Just under the sky) van energie te voorzien, en het resultaat van die studie werd door de investeerder in aanmerking genomen voor zijn bouwvergunning. Ook de mogelijkheid om warmte te leveren aan de koninklijke serres van Laken, werd gevalideerd. In 2012 zal nog een gedetailleerde studie worden aangevat om een overheidsopdracht te kunnen lanceren.

In 2011 onderzocht de exploitant de mogelijkheden om het stroomverbruik te verlagen.

Recent werd een studie gestart om te onderzoeken of de verbrandingsinstallatie van NOH beschouwd kan worden als een inrichting voor nuttige toepassing zoals bedoeld in de Europese wetgeving (status R1 van de afvalrichtlijn 2008/98/EG). Ondertussen ontving ze de status reeds bij wijze van conservatoire maatregel.

Sorteercentrum

Recycling Brussel besliste de sorteerlijnen voor PMD en papier/karton te vernieuwen. De opdracht werd in 2011 toegewezen.

Momenteel is de nieuwe PMD-lijn industrieel in werking, terwijl de nieuwe lijn voor papier/karton zich in de testfase bevindt. Voor eind 2012 zouden de twee lijnen volledig operationeel moeten zijn voor alle inzamelingen.

3. Niet-huishoudelijk afval

Een verplichte handelsovereenkomst en een algemene sorteerplicht

De ordonnantie van 1 maart 2012 (B.S. van 16 maart 2012) beoogde twee doelstellingen:

- veralgemening van de verplichting voor alle producenten van andere afvalstoffen dan huishoudelijke (ondernemingen, handelszaken, ...) om hun afvalstoffen te sorteren + sancties;
- invoering van de verplichting voor iedere producent van andere afvalstoffen dan huishoudelijke om zijn afvalverwijdering te verantwoorden (beschikken over een ophalingsovereenkomst, ...) + sancties.

Die verplichtingen worden overgenomen in de nieuwe afvalordonnantie van 14 juni 2012.

Op 21 juni 2012 werden twee besluiten van de Regering goedgekeurd. Vanaf 2013 (afhankelijk van de overgangsperiodes) zullen de sorteerverplichtingen voor de gezinnen ook van toepassing zijn voor de producenten van andere afvalstoffen dan huishoudelijke.

Vooruitzichten

- Lancering door het Agentschap Net Brussel, in 2012, van een communicatiecampagne ten behoeve van professionelen waarbij ook de federaties betrokken worden.

Speerpuntactie: het Brussels Waste Network

Brussels Waste Network is de naam die gegeven werd aan het netwerk van afvaladviseurs voor de ondernemingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit programma is een partnership tussen BECI en Leefmilieu Brussel dat in 2010 werd opgericht. In 2010 werd een eerste overeenkomst ondertekend voor een periode van 18 maanden. Het netwerk nam een afvaladviseur in dienst, maakte een website en lanceerde op 1 april 2010 een eerste projectoproep.

In het kader van de projectoproep 2010 werden 7 beroepsverenigingen of bedrijfsgroeperingen geselecteerd: FEVIA, FEBELGRA, ATRIUM, AGORIA, Jobhuis van Schaarbeek, Tentoonstellingspark van Brussel en Atrium Naamse Poort (zie Bijlage).

In het algemeen heeft dit eerste programma van het BWN de kennis inzake afval verbeterd en de bewustwording van en het inzicht in de problematiek in de diverse sectoren in het BHG aangescherpt door een groot aantal actoren te bereiken. Dankzij het BWN-programma werd een problematiek aangekaart die onvoldoende bekend was bij de ondernemingen. Eveneens werden preventie- en beheersacties van deelnemende ondernemingen uitgevoerd.

De projectdraggers verklaren eensgezind dat het BWN aan een reële behoefte van de ondernemingen en handelaars in het BHG beantwoordt. Zij zijn tevreden over hun deelname aan het programma. Op 22 juni jongstleden werd een nieuwe projectoproep (2012) gelanceerd. De selectie van de projecten is aan de gang.

Vooruitzichten

- Lancering en uitvoering van de tweede projectoproep van het BWN.
- uitbreiding van de communicatiemogelijkheden voor de projecten via het verspreiden van werktuigen en een sterker netwerk voor de ondernemingen.

Transversale projecten

Sinds de proefeditie van 2008 moedigt Leefmilieu Brussel jaarlijks via een brede oproep tot deelname de scholen, kantoren, handelszaken, verenigingen en diverse ondernemingen aan om een project in te dienen voor de Europese Week van de Afvalvermindering (zie internationale betrekkingen).

Talrijke transversale projecten zoals de Lokale agenda's 21 (zie Bijlage), duurzame wijken, duurzame voeding, ... nemen uiteraard de acties met betrekking tot duurzame overheidsaankopen of afvalvermindering/-beheer over.

Zo streven alle acties in verband met duurzame voeding ook naar een vermindering van de voedselverspilling. In het kader van de steun aan BRISE (Brussels Intersyndicaal Sensibiliseringsnetwerk voor het Milieu) werd in 2010 het afvalthema bestudeerd (opleiding van afgevaardigden van de 3 vakbonden, samenstelling van infofiches over kantoorbenodigdheden en wegwerpbekertjes).

Vooruitzichten

- De EWAV voortzetten.
- Thematische projectoproepen lanceren voor de instanties in Agenda 21.

Bouw- en sloopafval

CERAA-ROTOR studie :

Leefmilieu Brussel lanceerde en volgde een studie die tot doel had een balans op te maken van de hoeveelheid en het beheer van het afval in de bouwsector.

Naast de ontwikkeling van een methodologie om de afvalhoeveelheid beter te bepalen, boog de studie zich over het percentage recyclage en hergebruik van de materialen alsook over het beheer van het gevaarlijk afval op bouwplaatsen.

De balans werd opgemaakt op basis van de huidige beheersmodaliteiten inzake preventie, voorbereiding op hergebruik en recyclage.

De studie onderzocht de problemen die een optimaal beheer van deze afvalstroom verhinderen en stelt een reeks mogelijkheden ter verbetering voor die nog moeten worden uitgediept.

De studie stelt meer in het bijzonder 12 scenario's voor met betrekking tot proefprojecten die het netwerk een nieuwe dynamiek kunnen geven op het vlak van de werkgelegenheid, van de werf tot de sorteercentra, en die de andere aanbevelingen van de studie met een veeleer reglementair en vrijwillig karakter aanvullen.

Leefmilieu Brussel legt zich sinds enkele jaren op deze stroom toe, meer bepaald in het kader van het luik "bouwsector" van de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu.

Om het hergebruik te bevorderen, lopen momenteel twee concrete opdrachten in het kader van het de AWL Duurzame Bouw: de samenstelling van een specifieke handleiding voor het hergebruik van materialen op de werf (op basis van proefwerven) en de activering van het hergebruiksnetwerken in het BHG, meer in het bijzonder door één van de scenario's van de Ceraa/Rotor studie te testen. De sociale economie is actief gelinkt aan de twee projecten.

Leefmilieu Brussel wil dit netwerk verder stimuleren via een eind 2012 te lanceren projectoproep om zo de inwoners en kleine ondernemingen te stimuleren om bouw- en sloopafval te sorteren. Op langere termijn vallen echter weinig belangrijke veranderingen te verwachten zolang er geen reglementaire en/of economische wijzigingen komen of er geen instrumenten op vrijwillige basis worden gepromoot bij de spelers op het terrein.

In een nabije toekomst zal Leefmilieu Brussel, in navolging van het Vlaams Gewest, de verplichte invoering voorstellen van een afvalinventaris voor de afbraakwerken op afbraakwerven van meer dan 500 m² die onderworpen zijn aan een milieuverklaring.

De handleiding "Duurzaam gebouw" en het referentiesysteem REF-B, twee instrumenten die kaderen in de vrijwillige aanpak, promoten vooreerst de ontwerpmethoden die gericht zijn op een niet-destructieve ontmanteling van gebouwen en/of hun componenten en dus op hergebruik en recyclage van de materialen (concepten "design for deconstruction" en "design for disassembly") en ook het gebruik van producten gemaakt van gerecycleerde, hergebruikte, recycleerbare materialen (voor de maatregelen van het referentiesysteem, uitgewerkt in het kader van het thema materialen) en pas erna de selectieve ontmanteling en het sorteren van afvalproducten op de werf.

Het opstellen van de handleiding "Duurzaam gebouw" (herziening en herstructurering van de praktische handleiding voor de duurzame bouw en renovatie van kleine gebouwen) zal begin 2013 afgerond worden.

Het REF-B is een referentiesysteem voor de kwaliteit van een duurzaam gebouw (certificatie, labeling en auto-evaluatie). Dit gemeenschappelijk instrument voor de drie gewesten is operationeel vanaf 2013.

In samenwerking met de andere gewesten en de federale overheid wordt momenteel een instrument ontwikkeld om de milieueffecten van materialen te beoordelen op basis van een levenscyclusanalyse. Dit instrument houdt rekening met diverse indicatoren waaronder de grijze energie. Op termijn zou het ons in staat moeten stellen de effecten en het potentieel van het hergebruik van materialen te bepalen. Dit instrument zal in principe eind 2013/ begin 2014 voltooid zijn.

Met dit instrument moet het ook gemakkelijker worden materialen te kiezen op basis van hun geschiktheid voor hergebruik, demontage, recyclage en veilige verwijdering.

Kantoren

De acties voor de vermindering van het papierverbruik die grotendeels in het kader van het 3e afvalplan van start gingen, werden sinds 2009 voortgezet met de begeleiding van 18 nieuwe instellingen door een facilitator (tot midden 2009), een informatieseminarie met 90 deelnemers en het online plaatsen van een aangepaste toolkit (in 2010), een samenwerking met COPIDEC voor het gebruik van hun campagne "cocotte" die tot doel heeft het papierverbruik te beperken (opgesteld in het Frans, bewerkt in het Nederlands en vervolgens online geplaatst, 2012), en vooral de jaarlijkse Europese week van de afvalvermindering (161 acties voor de vermindering van het papierverbruik in 3 jaar, nieuwe online tools). Eén van de 7 projecten van Brussels Waste Network bestond eruit een lerend netwerk op te stellen voor kantoorafval. 10 workshops werden georganiseerd en een evaluatiesysteem voor afvalpreventie en -beheer voor kantoorafval werd opgesteld op basis van deze ontmoetingen.

Wat de strijd tegen voedselverspilling betreft, toonde een proefproject uit 2008 in twee bedrijfskantines een verminderingspotentieel van 41% aan. Sindsdien, en in het kader van het Europees Green Cook project, werd specifieke begeleiding aangeboden aan 14 kantines die acties tegen voedselverspilling voerden. Kantines die kwantitatieve metingen van hun voedselverspilling hebben uitgevoerd, blijken gemiddeld ongeveer 150 g voedsel per dag en per persoon weg te gooien (niet-opgediend voedsel en resten op het bord). Dankzij de begeleiding bleek de verspilling met 27% gedaald te zijn. Er zijn echter grote verschillen tussen kantines onderling. Er staan heel wat acties op stapel en we zullen hun uitvoering moeten afwachten om het effect van het project te meten.

Tijdens de diverse edities van de Europese week van de afvalvermindering kon aan de drie afvalstromen (papier, verpakking, voedselverspilling) worden gewerkt bij talrijke organisaties.

Duurzame overheidsopdrachten

De ministeriële rondzendbrief betreffende de opname van ecologische criteria en duurzame ontwikkelingscriteria in de overheidsopdrachten voor leveringen en diensten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, door de Brusselse regering goedgekeurd op 5 februari 2009, werd door Leefmilieu Brussel ten uitvoer gelegd, meer in het bijzonder door de organisatie van begeleiding: opleidingen, helpdesk, opstellen en ter beschikking stellen van typebestekken, vorming van kopersnetwerken (hiertoe wordt de laatste hand gelegd aan een internetplatform), oprichting, bij wijze van proef, van een opdrachtcentrale (binnenkort zal het economaat van Leefmilieu Brussel een opdracht voor de levering van kantoorbenodigdheden en papier lanceren).

De resultaten van deze rondzendbrief zijn bemoedigend: er vonden evaluaties plaats in 2009 (voor de aankopen 2008) en in 2011 (voor de aankopen 2010). Een opmerkelijke vaststelling is dat in 2008, bij de gewestelijke administraties, al in gemiddeld 45% van de

gelanceerde opdrachten milieucriteria geïntegreerd waren. Dit gemiddelde steeg bovendien van 45% in 2008 tot 55% in 2009/2010, wat overeenstemt met een toename van 10%.

In juni 2012 telde de opdrachtcentrale voor gerecycleerd papier en milieuvriendelijke kantoorbenodigdheden bovendien al 14 leden (6 gewestelijke besturen, 4 gemeenten, 3 OCMW's, 1 kabinet). In drie jaar tijd volgden meer dan 320 personen uit 47 organisaties (gewestelijke besturen, gemeentebesturen, OCMW's, politiezones enz.) een opleiding.

Momenteel wordt nagedacht over de mogelijkheid om de voorschriften van de rondzendbrief op te nemen in een ordonnantie betreffende de duurzame overheidsopdrachten.

Vooruitzichten

- Toekomst van het project "dematerialisatie papier".
- De verspilling in de kantines opnemen in het globaal project "duurzame kantines".
- De EWAV voortzetten.
- Overheidsopdrachten/ nieuwe ordonnantie voortzetten.

Scholen

Op het vlak van de milieuopvoeding werden sinds 2010 talrijke partnerships aangegaan. Het gewest organiseerde in 2010-2011 de zitdagen voor NME (enquêtes bij 1.000 leerkrachten, ontmoetingen en werkgroepen met deskundigen en personeel van de diverse onderwijs- en milieu-instellingen). Aan Franstalige zijde resulteerde dit in de toezegging van 3 ministers (Leefmilieu van het Waals en het Brussels Gewest, Franse Gemeenschap), 10 instellingen (8 die rechtstreeks afhankelijk zijn van onderwijs en twee milieu-administraties RW en WB) om samen te werken in het kader van concrete projecten zoals het opstellen van een opleidingsprogramma voor directies, die in 2012-2013 door de Franse gemeenschap zullen worden voorgesteld, of het aanbieden van een instrument "Handleiding NME" aan directeurs en leerkrachten. Aan Nederlandstalige zijde zullen de resultaten van de zittingen in oktober 2012 tijdens een ronde tafel met de diverse betrokken partijen worden besproken om concrete mogelijkheden zoals een samenwerkingsakkoord te onderzoeken.

Bovendien keurde de Brusselse regering in haar zitting van 26 april 2012 de ordonnantie houdende het samenwerkingsakkoord tussen de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende milieu-, natuur- en duurzame ontwikkelingseducatie goed.

Er zullen ook regelmatige contacten met de gemeenten, Mوبiel Brussel en Net Brussel onderhouden worden om de kennis en de complementariteit van het aanbod voor de scholen te verbeteren.

Het Gewest voerde een benchmarking van de bestaande labels op het niveau van de scholen uit en besliste geen eigen labelingsysteem te ontwikkelen, maar zijn

begeleidingsactiviteiten op te voeren om tot een ononderbroken verbetering te komen (projectoproep, quick scan), de uitgevoerde projecten (films, fiches "ervaring school", uitwisselingsdagen) te valoriseren en de scholen uit te nodigen om zich kandidaat te stellen voor één van de bestaande labels. In dat geval zal Leefmilieu Brussel hen begeleiding aanbieden om hen te helpen de door deze labels bepaalde doelstellingen te bereiken. Momenteel wordt gewerkt aan een netwerkvorming van Brusselse scholen binnen NME. De actoren van dit netwerk zullen meer bepaald worden uitgenodigd om deel te nemen aan een jaarlijkse bekroningsdag van de NME-projecten tijdens dewelke prijzen zullen worden uitgereikt aan de scholen; de scholen kunnen op diverse niveaus deelnemen aan het netwerk (eenvoudig lid, school in project, laureaat, gelabeld).

De sensibilisering en de betrokkenheid van de leerlingen werden al in het lager onderwijs geïntegreerd door het Agentschap Net Brussel en Leefmilieu Brussel en zullen nu worden uitgebreid tot het kleuteronderwijs, het secundair onderwijs, het onderhoudspersoneel, de directie, de normaalscholen en de opvoeders en directies. Zo werden nieuwe pedagogische werkmiddelen ontwikkeld (zie bijlage).

Om het onderhoudspersoneel te sensibiliseren en bij de acties te betrekken, organiseert Réseau IDée één of twee keer per jaar bezoeken aan de gewestelijke containerparken of het sorteercentrum. De zes Brusselse normaalscholen worden jaarlijks door onze promotiecentra van NME (Réseau IDée of Green Steunpunt Brussel) bezocht om animaties op te zetten of forums te organiseren. Réseau IDée biedt deze animaties ook aan in de scholen waar opvoeders worden opgeleid. Leefmilieu Brussel organiseerde vormingen voor leraars (360 leraars gevormd sinds het schooljaar 2008/2009). Sinds 2011 spreekt Réseau IDée op directievergaderingen georganiseerd door de gemeentelijke pedagogisch adviseurs. De vzw Coren biedt opleidingen in milieubeheer aan ten behoeve van de directies van alle netten.

Leefmilieu Brussel voert en/of steunt sensibiliseringscampagnes voor de scholen, zoals de jaarlijkse campagne voor het nieuwe schooljaar ("De goede gebaren voor mijn planeet") en de campagne "Jongeren keren het klimaat".

Alle NME-interventies in opdracht van Leefmilieu Brussel koppelen de sensibilisering aan een gedragsverandering die wordt voorgesteld aan de leerling, de klas of de hele school. Het vorige plan wilde de acties op het niveau van het milieumanagement opvoeren. Dit gebeurde via projecten die op de hele school gericht waren (en niet meer alleen op leerkrachten), zoals de Uitdaging papier, de Uitdaging water, de Uitdaging afval, de Uitdaging voedselverspilling. Deze projecten beoogden twee doelstellingen: enerzijds de school stimuleren om een project uit te voeren dat een duurzaam en positief effect heeft op het milieu en anderzijds inschatten welk milieuvoordeel men kan bereiken.

Bovendien werden de klasanimaties voortgezet.

De uitdagingen die in 18 scholen werden georganiseerd (tussen 2008/2009 en 2010/2011) bevestigden het milieuvoordeel van de NME-projecten (zie resultaten in de bijlage).

Het Agentschap Net Brussel organiseert herhaaldelijk animaties rond sorteren en netheid in de scholen. Tijdens de schoolvakanties zullen deze activiteiten op de speelpleinen plaatsvinden. Er staan ook bezoeken aan de diverse installaties van het Agentschap (verbrandingsinstallatie, sorteercentrum, ...) op het programma.

Horeca

In 2012 begon met te werken aan de ontwikkeling van "erkenningscriteria" inzake duurzame voeding (incl. voedselverspilling).

In het kader van de projectoproep "voeding" uit 2011 werd een project voor de bestrijding van voedselverspilling gestart in een sociaal restaurant (resultaten: 2013).

In 2012 vatte Leefmilieu Brussel een studie over het organisch afval van de horeca aan. Deze studie heeft tot doel de hoeveelheid geproduceerd afval per afvalstroom te bepalen voor de horeca in het BHG. In haar laatste fase buigt de (lopende) studie zich over de praktijken van de sector op het vlak van het organisch afval. Het doel is de bronnen van organisch afval (bereiding, opslag en teruggegeven resten) te kwantificeren, goede praktijken voor de preventie en het beheer van organisch afval te bepalen, en deze praktijken te verspreiden onder en uit te wisselen met de spelers uit de horeca. De studie bepaalt eveneens de nodige basis voor het opstellen van een pilootproject om de preventie en het beheer in de sector van het organisch afval te verbeteren.

Vooruitzichten

- "Doggy bag" campagne in 2013 of 2014
- Ontwikkeling van initiatieven die in de horeca-studie naar voor komen
- Horeca-label duurzame voeding

Afgedankte voertuigen

Op 3 februari 2012 werd een nieuwe milieuovereenkomst van kracht. Die wil een beter zicht geven op de recyclagenetwerken en een betere controle van de berekening van recyclage- en valorisatiepercentages waarborgen.

Het aantal ingezamelde afgedankte voertuigen neemt toe en deze nieuwe milieuovereenkomst zou deze prestaties nog moeten verbeteren.

De follow-up van de verwijderingsnetwerken voor afgedankte voertuigen zou doeltreffender moeten worden zodra het nieuwe inschrijvingssysteem voor de voertuigen (federale bevoegdheid) in werking treedt.

Banden

De nieuwe milieuovereenkomst werd op 1 maart 2012 van kracht. Zij beoogt de volgende doelstellingen:

- de producenten een grotere rol laten spelen op het vlak van preventie en meer bepaald op gebied van hergebruik door een betere informatievoorziening naar de gebruikers op de markt van loopvlakvernieuwde banden;
- een betere controle toelaten van de inzamel- en verwerkingsnetwerken voor banden, en in het bijzonder van de inzamelnetwerken voor herbruikbare banden;
- een ondersteuningsmechanisme voor de ontwikkeling van recyclagenetwerken invoeren.

Afgewerkte oliën

Op 1 maart 2012 werd een nieuwe milieuovereenkomst met VALORLUB van kracht. Er werden nieuwe particuliere inzamelpunten geopend en momenteel onderhandelen Valorlub en het Agentschap Net Brussel over de concrete en financiële modaliteiten voor de inzameling via de containerparken. De doeltreffendheid van de netwerken voor de inzameling, recyclage en verwerking van gebruikte oliën en vetten zal beoordeeld worden in het eerste jaarverslag (1 maart 2013).

AEEA

Op 10 maart 2012 werd een nieuwe milieuovereenkomst van kracht. Daarin wordt voorrang gegeven aan het hergebruik en wordt bijzondere aandacht besteed aan sociale-economiebedrijven, die bevoorrechte partners zijn. Het Agentschap Net Brussel is eveneens een belangrijke speler waarmee het beheersorganisme een overeenkomst heeft gesloten voor de terugname van de huishoudelijke AEEA's die het inzamelt.

Batterijen

De onderhandelingen over de nieuwe milieuovereenkomst zijn afgerond. Zij zal de volgende verbeteringen doorvoeren:

- nauwkeurigere verplichtingen inzake preventie;
- meer garanties over de verwerking van het afval van batterijen en accu's als zij in het buitenland worden gerecycleerd (ISO 17020 certificering);
- een betere, transparantere rapportering, meer in het bijzonder op het vlak van de gebruikte verwerkingstechnieken.

Papier

De papierstroom, onderworpen aan de ordonnantie van 25 april 1999, is een afvalstroom die sinds enkele jaren zichzelf financiert. In 2010 werden onderhandelingen met de sector aangevat om een milieuovereenkomst te sluiten. Tot heden waren die onderhandelingen niet succesvol, vooral omwille van de volgende moeilijkheden:

- geen overeenstemming tussen de partijen over het onderscheid tussen reclaimedrukwerk en huis-aan-huisbladen;
- bestaande gemeentebelasting op reclaimedrukwerk;
- opiniepers in moeilijkheden. Zij kan geen bijkomende financiële verplichtingen dragen.

In het licht van die moeilijkheden werd denkwerk aangevat om na te gaan of het nog wel aangewezen is de in deze ordonnantie opgelegde regeling te handhaven.

Voedingsoliën

In de andere twee gewesten zijn de ontvangsten uit de verkoop van de oliën hoger dan hun inzamelings- en verwerkingskosten. Aangezien de netwerken sinds enkele jaren winstgevend zijn, hebben deze gewesten ermee ingestemd de verplichtingen ten laste van de producenten te verlagen. Er werd een denkoefening gestart om te bepalen of in de toekomst nog een UPV-regeling moet worden toegepast op deze afvalstroom.

Vooruitzichten

- Goedkeuring van CE voor oliën, batterijen;
- Follow-up van de goede uitvoering van de van kracht zijnde milieuovereenkomsten.

Slib

Er werden een inventaris "Slib" en een actieprogramma rond de slibstromen en hun nuttige toepassing opgesteld.

4. Instrumenten voor de uitvoering van een afvalbeleid
  - a. Vereenvoudiging van de regelgeving

In het kader van de omzetting van de kaderrichtlijn "Afval" 2008/98/EG in Brussels recht besteedde Leefmilieu Brussel bijzondere aandacht aan een betere rationalisering van de Brusselse afvalwetgeving. Zo werd de ordonnantie van 7 maart 1991 opgeheven. De nieuwe afvalordonnantie die op 14 juni 2012 werd goedgekeurd (B.S. 27/06/2012), bevat onder meer:

- de bevestiging van een algemene sorteerplicht voor zowel huishoudelijk als niet-huishoudelijk afval (verplichting reeds ingevoerd door de ordonnantie van 1 maart 2012);
- de invoering van een verbrandingstaks. Deze taks heeft bovenal tot doel zich aan te passen aan de twee andere gewesten van het land. Door zijn boetetarief heeft hij bovendien een aanmoedigend effect voor recyclage. (zie hierna)

b. Sorteerplicht

Gedurende bijna 15 jaar heeft de Brusselse bevolking haar afval op vrijwillige basis gesorteerd. Het sorteren werd op 1 januari 2009 verplicht voor glas en op 1 januari 2010 voor de andere huishoudelijke afvalstromen (verplichting voor de gezinnen en professionelen van wie het afval wordt opgehaald door het Agenschap Net Brussel). De nieuwe afvalordonnantie heeft deze verplichting veralgemeend tot al het huishoudelijk en niet-huishoudelijk afval dat op het Brussels grondgebied wordt geproduceerd. Op 21 juni 2012 werden twee uitvoeringsbesluiten goedgekeurd om deze verplichting ten uitvoer te leggen.

Vanaf 2013 (rekening houdend met overgangperiodes) moeten de producenten van niet-huishoudelijk afval de volgende afvalstoffen sorteren: papier/karton, PMD, plantaardig afval, gevaarlijk afval, aan de terugnameplicht onderworpen afval. Vervolgens moeten zij ook de verwijdering van hun afval verantwoorden: deze producenten kunnen een beroep doen op een geregistreerde ophaler, hun afval ter plaatse verwerken overeenkomstig hun milieuvergunning of het gesorteerde afval zelf naar een erkend verwerkingscentrum vervoeren.

c. Verbrandingstaks (zie bijlage)

Hoofdstuk 8 van de nieuwe ordonnantie van 14 juni 2012 regelt de uitvoering van het voorschrift van het plan dat voorziet in de invoering van een verbrandingstaksregeling volgens modaliteiten en tarieven vergelijkbaar met die welke in de andere twee gewesten van het land worden toegepast.

Deze taken zullen het Gewest in staat stellen om:

1. de preventie en de recyclage van het afval aan te moedigen (de taken op de afvalverwijdering vormen een belangrijke hefboom voor het afvalbeleid). De landen die al het verst gevorderd zijn op het vlak van het afvalbeheer, kunnen er op grote schaal gebruik van maken. Bovendien moedigt de Europese Commissie de Lidstaten aan om een beroep te doen op dit stimuleringsinstrument. Deze aanbeveling om gebruik te maken van economische instrumenten, keert op verschillende plaatsen in de richtlijn terug (artikelen 11, 21, 28);
2. fiscale ontvangsten te recupereren. Nu zijn de verbrandingstaksen in de andere twee Gewesten altijd van toepassing, ongeacht de plaats waar de verbranding gebeurt. Aangezien er momenteel geen taks is in het Brussels Gewest, innen het Waals en het Vlaams Gewest de taken op het afval dat van deze Gewesten afkomstig is en naar de verbrandingsinstallatie van NOH wordt gevoerd.

Ten slotte is een ontwerp-kaderbesluit in voorbereiding dat de diverse uitvoeringsbesluiten in één gecoördineerde tekst bundelt. Niet minder dan 15 besluiten die momenteel van kracht zijn, zouden in één tekst moeten worden gegoten.

d. Naleving van het principe "de vervuiler betaalt"

Tijdens het laatste trimester 2012 zal Leefmilieu Brussel een studie aanvatten. Die zal de mogelijkheid onderzoeken om een aanmoedigende tariefregeling in te voeren voor het

beheer van huishoudelijk afval in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (bijvoorbeeld met hogere tarieven voor de witte zakken dan voor de zakken met gesorteerd afval), rekening houdend met de familiale en sociale situatie van de gezinnen. Het eerste doel van de opdracht bestaat in de uitvoering van een vergelijkende studie om de ecologische, economische en sociale effecten van gedifferentieerde tarifieringssystemen in andere Europese steden concreet te beoordelen en in te schatten welk effect de invoering van een dergelijke regeling in Brussel zou hebben op de volumes en de aard van het selectief opgehaalde afval.

Op basis van de resultaten zal de mogelijkheid worden bestudeerd om een gedifferentieerd tarifieringssysteem in te voeren voor de houders voor restafval en de houders voor gesorteerd afval, inclusief de concrete introductie in de Brusselse context. Het besluit van de Regering van 22 december 2011 tot vaststelling van de tarifiering van de prestaties van Net Brussel al voorziet in gedifferentieerde prijzen voor de met het agentschap gesloten handelsovereenkomsten, waarbij de tarieven voor de ophaling van het restafval hoger zijn.

e. Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (terugnameplicht)

Op initiatief van het BHG werd in maart 2010 (datum te controleren) een intergewestelijk overleg- en dialoogplatform tussen de drie gewesten opgericht binnen de IVCIE om in de mate van het mogelijke de regelingen voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid in de drie gewesten te harmoniseren. Dit platform vergadert voortaan drie keer per jaar.

Het besluit van 18 juli 2002 betreffende de terugnameplicht wordt in zijn geheel herzien om de recente ontwikkelingen te integreren en meer in het bijzonder om de controle van de overheidsinstanties bij de eco-organismen op te voeren, de economisch rendabele aan de uitgebreide product verantwoordelijkheid onderworpen afvalstromen te begeleiden op een manier die beter aangepast is aan de economische werkelijkheid en de verantwoordelijkheden beter te verdelen over de diverse actoren die een rol spelen in dit systeem. Vóór deze herziening maakte een externe consultant een balans op van de situatie van de diverse UPV-regelingen in het BHG.

f. Verpakkingen

Leefmilieu Brussel en Net Brussel maken deel uit van het beslissingsorgaan van de IVCIE en blijven als dusdanig, zoals voorheen, actief deelnemen aan het werk van de IVCIE.

In november 2008 ondertekenden de drie gewesten een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Fost Plus en Val-I-Pak kregen respectievelijk in december 2008 en december 2011 een nieuwe erkenning voor een duur van 5 jaar.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest resulteerde de sorteerplicht, die op 1 januari 2010 van kracht werd, in een toename van de ingezamelde PMD's met +64% tussen 2009 en 2010. Net Brussel heeft aanzienlijke inspanningen geleverd om de kwaliteit van de

ingezamelde PMD's te verhogen en de sorteerresten te beperken. Er werden rode weigeringsstickers aangebracht op niet-conforme PMD-zakken en hun vermoedelijke eigenaars werden persoonlijk opgevolgd (informatiefolder in de brievenbus en die van de andere woningen in de buurt). Via stewards van een sociale vzw voerde het Agentschap ook acties gebaseerd op persoonlijke contacten met inwoners die niet-conforme PMD-zakken hadden buitengezet.

De dienst Verbalisering van Net Brussel controleerde bovendien de naleving van de sorteerplicht, en na een eerste waarschuwingsperiode begon men vanaf 1 juli 2010 te verbaliseren.

Fost Plus liet een nationale communicatiecampagne uitvoeren die op sorteerfouten gericht was en tot doel had per materiaal de sorteerbodschap te verduidelijken ten behoeve van de consumenten.

Vele communicatieacties van Net Brussel hadden betrekking op de problematiek van de correcte sortering na de invoering van de sorteerplicht in 2010:

- mediacampagnes
- affiches in overdekte bushaltes, metrostations en op de zijkanalen van de vuilniswagens
- affiches bij evenementen
- radiospots
- huis-aan-huisbladen (Vlan, Brussel Deze Week, 7 Dimanche)
- specifieke acties (tafelsets uitgedeeld in restaurant en snackbars, informatievoorzieningen in wasserijen).

In 2011 zette het Agentschap zijn terreinacties (rode weigeringsstickers en verbalisering) voort en zette het een radiocampagne op.

Noteer dat het Agentschap permanent bezoeken en animaties over sortering en netheid organiseert, niet alleen voor scholen, maar ook voor vzw's en andere verenigingen. De bezoeken aan het sorteercentrum³ en de verbrandingsinstallatie worden georganiseerd om de burgers de verwerking van hun afval van dichtbij te laten meemaken en hen te laten inzien wat er later met het afval zal gebeuren; er zullen ook buitenlandse organisaties worden ontvangen. Het agentschap is bovendien met zijn informatie- en sensibiliseringsstand aanwezig op de grote Brusselse evenementen (Irisfeest, 20 km van Brussel, Groot Milieufeest, nationale feestdag, jaarmarkten, ...) en op de wijkfeesten.

Zoals hoger werd vermeld, bepaalt artikel 13, 12e lid van het nieuw intergewestelijk samenwerkingsakkoord betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval dat

---

³ Ten gevolge van de moderniseringswerken bij Recycling Brussel werden de bezoeken aan het sorteercentrum in oktober 2011 opgeschort. Anderzijds wordt een animatie over het sorteren aangeboden tijdens de bezoeken aan de verbrandingsinstallatie. Na de officiële ingebruikneming van de nieuwe sorteerlijnen zullen de bezoekers aan het sorteercentrum een nieuw pedagogisch parcours kunnen volgen.

het erkend organisme voor het beheer van huishoudelijk verpakkingsafval, meer bepaald Fost Plus, moet bijdragen aan de financiering van het beleid van de gewesten inzake de preventie en het beheer van verpakkingsafval.

Deze jaarlijkse bijdrage, forfaitair vastgesteld op 0,50 eurocent per inwoner (indexeerbaar), kan worden toegewezen aan de volgende beleidsopties:

- preventie van verpakkingsafval;
- strijd tegen de aanwezigheid van verpakkingen op sluikestortplaatsen;
- onderzoek en ontwikkeling om de kwaliteit en vooral de recycleerbaarheid van de verpakkingen te verbeteren;
- kwantitatieve en/of kwalitatieve verbetering van de selectieve ophalingen;
- niet-selectieve ophaling en verwerking van verpakkingsafval.

Elk Gewest bepaalt de concrete bestemming van de bijdrage na overleg met het erkende organisme.

In het Brussels Gewest wordt de helft van de beschikbare bedragen overgedragen aan Net Brussel voor de acties rond netheid/sorteren, en de andere helft aan Leefmilieu Brussel, hoofdzakelijk voor acties rond preventie, inclusief het luik "duurzame consumptie".

In 2010 en 2011 konden met dit Fost Plus fonds de volgende projecten worden gefinancierd:

- opstellen van het handvest duurzame evenementen in de groene ruimten van het gewest;
- proefproject voor de sortering in de groene ruimten van het gewest;
- studie over de toegang tot dranken in de scholen;
- begeleiding "duurzame evenementen";
- uitbesteding van de levering van wegwerp-bekertjes;
- betoelaging van duurzame evenementen;
- campagne "de vuilniszak laten afslanken";
- campagne voedselverspilling: productie van de pannelikker;
- animaties rond afval in de kleuter-, lagere en secundaire scholen;
- colloquium rechtsinstrumenten & preventie;
- studie "vergelijking van de inspanningen voor de preventie van verpakkingen per distributiesector en per land in samenwerking";
- proefproject voor de sortering in de groene ruimten van het gewest (signalisatie);
- controle van de naleving van de sorteerplicht en acties ter promotie van het sorteren en de openbare netheid.

5. Internationale/intergewestelijke samenwerking

Leefmilieu Brussel heeft actief deelgenomen aan de uitwerking van het Belgisch standpunt in diverse domeinen in het kader van de herziening van het Europees actieplan

voor duurzame consumptie en productie (*Sustainable Consumption and Production Action Plan*). De coördinatie van het Belgisch standpunt gebeurt via de stuurgroep "duurzame consumptie en productie" van het CCIM (Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid) waarvan Leefmilieu Brussel deel uitmaakt.

Leefmilieu Brussel zette zijn inspanningen voort op de volgende vlakken:

- administratieve vereenvoudiging in het kader van de nieuwe "dienstenrichtlijn" en deelname aan talrijke intergewestelijke vergaderingen over dit thema;
- follow-up en controle van de overbrenging van afvalstoffen;
- tenuitvoerlegging van de nieuwe kaderrichtlijn met een zo goed mogelijke harmonisering tussen de drie gewesten van het land.

Bovendien zette Leefmilieu Brussel zijn samenwerking met ACR+ voort, meer bepaald in het kader van zijn deelname aan diverse Europese projecten (EWAV, ...) en als stichtend lid van de nieuwe "UPV-club".

Meer in het bijzonder vestigen wij de aandacht op het Europese Pre-Waste programma (intergewestelijk samenwerkingsprogramma INTERREG IV C "Leefmilieu en Innovatie", mede gefinancierd door het Europees fonds voor regionale ontwikkeling (FEDER)), dat een doeltreffender afvalpreventiebeleid in de Europese landen nastreeft ten einde de productie en de gevaarlijkheid van de huishoudelijke en gelijkgestelde afvalstoffen aanzienlijk te verminderen. Concreet houdt dit driejarenplan (2010-2012) de volgende elementen in:

- de uitwisseling van goede praktijken inzake afvalpreventie tussen de lokale en regionale overheden van de Europese Unie, gecoördineerd door het BHG;
- ontwikkeling van relevante indicatoren om de doeltreffendheid van dit type acties te beoordelen, gecoördineerd door het ORDIF;
- studie van de factoren die de overdracht van deze preventieacties van het ene naar het andere grondgebied mogelijk maken.

Het partnership identificeerde een honderdtal goede praktijken.

Voor vijftig van die praktijken werd een gedetailleerde goede-praktijkenfiche opgemaakt, met indicatoren. Een tiental heeft betrekking op projecten van het Brussels gewest.

Transversale actie

Om de economische activiteit en het scheppen van arbeidsplaatsen te ondersteunen, werd de Alliantie Werkgelegenheid-Leefmilieu, as "Afval" opgericht in de geest van het BEW Eco-constructie.

In juni 2012 werd een studie "Analyse van de bestaande en potentiële arbeidsplaatsen in de afvalsector in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest" afgerond door het studie bureau PWC.

Voor de externe coördinatie van het afvalruik van het BEW is het selectieproces aan de gang.
De eerste acties worden voor deze herfst verwacht.

Vooruitzichten

- Voortzetting van de analyse van het werkgelegenheidspotentieel en ontwikkeling van concrete projecten om de werkgelegenheid in bepaalde netwerken te bevorderen.